

die van ieder ingrediënt noodig is kan naar verkiezing worden genomen.

1. De Doorbraak. Men neemt een afdwalenden zoon, een vrome moeder, dan laat men de Kerstklok luiden: Kom! Kom! Verder een sterke bries, zoolang tot er storm komt, daarna de doorbraak, enkele deelen levensgevaar en moed, dit alles zoo door elkaar gewerkt, tot er een bekeering volgt. Kan koud opgediend worden.

2. Kees de Pijp. Benodigd een oude vrome man met hondenkar en pijp; een rijkere familie, minder geloovig, met een brutaal verwend zoonje. Wanneer nu dat zoonje een ongeluk krijgt, kan de oude man het op tijd reddlen, dit te samen gevoegd geeft de bekeering. Het geheel kan smakelijk opgediend worden, door er een dichte laag van Kerstneeuw over te strooien.

3. Ivan. Veel eenvoudiger. Men neemt eenvoudig een Russisch dorp in den winter, dan heeft men een natuurlijke hoeveelheid sneeuw. Appetijtelijker wordt het door een smidse met vlamvend vuur. Wat wilde paarden over een groot en goed uitgestreken vlak wil, rondom enkele teksten, en ook het derde Kerstgerecht is voor gebruik gereed.

4. Waarom? Is minder geschikt als specialiteit van deze firma met Kerstmis, kon ook onder de groep hors-d'Oeuvre gerangschikt worden.

Al deze schotels van deze firma zijn zeer gerecenseerd.

Nu kan men meenen dat een dergelijke recensie te ver gaat, dat er onnoodig iets wordt belachelijk gemaakt, en zelfs dat hier wordt gespot. Maar is het dan niet wáár? Ontelbaar zijn in dergelijke verhalen de verloren zonen, die op Kerstavond thuis komen, terwijl het licht in de vensterbank hen wenkt. Ontelbaar zijn de manden met levensmiddelen, door onzichtbare weldoeners in een donker gangetje gezet. Net was de laatste korst brood op. De moeder had — en zie, daar is de uitredding. De werkloze vader krijgt weer werk op Kerstavond. De dochter, bekoord door de verlokkingen der groote stad, zoekt op Kerstavond haar stille dorpje weer op. Vindt de schrijver de décors van sneeuw en ijs wat al te afgezaagd, welnu, hij laat het molregenen of stormen.

Nu kan men, zeer terecht, tegenwerpen: maar gebeurden deze dingen dan soms niet? Brengt God dan geen verloren zonen thuis op Kerstavond, en geeft God dan soms geen uitredding als de nood het hoogst is?

Ja, God brengt in Zijn genade verloren zonen en dochters thuis, iederen dag, dus ook op Kerstavond. God geeft uitreddingen, nog veel ongedacht en veel verrassender dan een mand met levensmiddelen in een donker portaal. En wij mogen daar een Kerstverhaal over schrijven. Maar we mogen deze heilige werkelijkheid niet omlaag halen om er een valsch-romantisch verhaaltje mee in elkaar te knutselen. We mogen deze werken Gods niet opsieren en betierlijken met onze sfeeren en stemmingsdecors tot er een „stichtelijke vertelling“ ontstaat. Het gaat niet aan om het geweldige feit van de bekeering, en hoe eenzijdig is bovendien het beeld dat doorgaans in dergelijke verhalen gegeven wordt van de bekeering, als een

deus ex machina te laten neerdalen op het tijdstip dat wij de zaak keurig gearrangeerd hebben, en het meeste effect verwacht mag worden. Dat is sollen met het heilige.¹⁾

Bovendien, hier dreigt het gevaar dat alle onechte romantiek in zich bergt. Men krijgt een valsch beeld van de werkelijkheid. In deze verhalen komen de verloren zonen thuis op Kerstavond. Maar in het leven komen ze veel vaker niet thuis. Dan wacht de moeder tevergeefs, ook al is er de „Kerstseer“, ja, zelfs al is er het geloovig wachten op Gods tijd.

Iemand verhaalt ergens van een moeder, die op Kerstavond zat te wachten op de thuiskomst van haar zoon. Ze had een taart gebakken, om hem mee welkom te heeten. De avond verstreek, maar de zoon kwam niet. Toen gooide die moeder in groote bitterheid de taart voor de varkens. De snaar was hier tē strak gespannen geweest. Zij was ten laatste gesprongen.

Dit is een ongewoon motief voor een Kerstverhaal, dat tot taak heeft te „stichten“. Maar de auteur die achter dit gebeuren werkelijk de grootheid kan laten zien van de liefde Gods die nooit een eind heeft, kan van dit gegeven een Kerstverhaal schrijven, dat wortelt in de geweldige realiteit van het Kerstfeest.

Het is echter niet zoo gemakkelijk als een verloren zoon met sneeuw op zijn jaskraag.

Tenslotte kan men vragen: maar hebben onze Christelijke schrijvers en schrijfsters ons dan ook niet heel goede en werkelijke Kerstverhalen gegeven?

Ja, gelukkig wel. Om er maar enkele te noemen, men kan ze vinden in bundels als: „Om het kind“, van Van de Hulst, „De lofzang der schapeken“, van Hendrika Kuyper—van Oordt, „Eenvoudige levens“, van Ignatia Lubeley. Daar staan verhalen in die uitmunten door soberheid. Maar dit kan helaas lang niet altijd gezegd worden van de verhalen, waarop de, in 't begin van ons artikel genoemde tijdschriften en couranten ons vergasten. Er moet hier nog maar al te veel valsche romantiek signaleerd worden. En waar het hier dingen betreft, die zóózeer in het centrum van ons leven staan, geldt het woord: het bederf van het beste is het slechtste.

M. GR. GILHUIS—SMITSKAMP.

2) Zie ook het artikel van Dr J. Haantjes in „De Vriend des Huizes“, Dec.-nr. 1932.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Wat „geleide economie“ beteekent.

Tot de gevolgen eener productieregeling, zooals die van sommige zijden aanbevolen wordt, behoort niet alleen een scherp begrensde stelsel van contingenten (zooowel van import als van export), maar ook een regeling der kapitaalinvesteringen. „Dit beteekent“, zegt Drs. Truyen in zijn artikel in het R. K. maandschrift „Economie“ (Augustus-

nummer), „dat een nationale productie volgens plan de beleggingen op langen termijn dient te reguleeren en te doen volgen door een reglementering van de belegging in het buitenland“. Maar, vervolgt hij, daarmee is de controle niet beëindigd. Niet alleen de markt voor leeningen op langen termijn, ook die voor geld op korten termijn moeten worden bestuurd, wil de controle op nieuwe beleggingen niet een papieren controle blijven. Dat sluit een controle op de deviezen in. D.w.z. de particulier noch een of ander instituut mogen zelfstandig over de belegging van hun geld beslissen; in laatste instantie is het het bekeer van het productieplan, de overheid, die slaat, die daarover zeggenschap heeft. Niet over den aankoop van het enkele beleggingsobject, maar wel over het totale bedrag dat in het buitenland mag worden besteed. Een regeering, welke streeft naar een expansionistische politiek zou zelfs (indien het haar veroorloofd was buitenlandse omstandigheden te negeren) tot een absolute controle van de wisselmarkt moeten overgaan.

Zoover kan, zegt Drs. Truyen, echter geen enkele regeering gaan. Zelfs Duitschland niet, dat door allerlei regelingen met machtige buitenlandse schuldeischers of afnemers, gedwongen is een deel zijner „deviezen“ af te staan voor doeleinden, waarvoor het dit kostbaar materiaal liever niet zou gebruiken.

Maar een bepaalde graad van controle zal er moeten zijn. De „omstandigheden“, d.w.z. de kracht der buitenlandse eischen zullen bij het vaststellen daarvan van groote beteekenis zijn. De schrijver wijst op het in Nederland gevolgde systeem „waar ten opzichte van de landen met een vrije deviezenregeling het egaliseringsfonds werkt en ten opzichte van de landen met deviezenrestricties (zooals Duitschland), deviezen of clearing-regelen gelden.“ Het is echter zonder meer duidelijk, dat een regeering in ons land, die geheel in de richting eener geleide economie werkt, het in haar macht zou hebben verschillende wijzigingen in de bestaande regelingen aan te brengen. Men denke b.v. aan de vraag of de gulden geheel „vrij“ moet zijn, dan wel aan den dollar of aan het pond gekoppeld behoort te worden. De beslissing, die de leiding van het egaliseringsfonds in dezen neemt (welke beslissing practisch buiten de controle van de verlegende lichamen staat), is uit den aard van groot belang voor den economischen toestand van ons land en dus van die zijner bewoners.

Men herinnert zich waarom de kwestie eener geleide economie aan de orde gesteld is, en waarom de gevolgen eener zoodanige politiek in den brede besproken zijn. Het groote doel, dat de schrijver zich voor oogen stelt is de bestrijding, en zoo mogelijk de overwinning der rationalisatiewerkloosheid. Hij meent, dat de tactiek van een „economie dirigée“ daarvoor noodzakelijke voorwaarde is. Het bedrijfsleven zelf kan de moeilijkheden niet overwinnen, zeker niet door nog sterkere rationalisatie. Een vrije markt is een utopie; voor het economisch en sociale welzijn is het noodig, dat de overheid, althans een lichaam, dat

onale Federatie voor Geestelijke Volksgezondheid.²⁾

De vraag mag gedaan waarom naast de Ned. Vereniging voor Geestelijke Volksgezondheid nog andere, religieuze, verenigingen voor psychische hygiëne zijn opgericht. Deze vraag is niet beantwoord met de simpele opmerking, dat het uitzonderlijk karakter van ons volk, de zucht naar afscheiding, splitsing, de neiging tot het vormen van afzonderlijke, vaak nauw verwante, partijen en partijtjes, wel niet anders te verwachten zou geven. Het is allermint uit neiging tot afscheiding of uit concurrentiezeucht of uit gebrek aan waardering voor het vele en moeilijke en nuttige werk, dat de Ned. Vereniging voor geestelijke volksgezondheid heeft verricht en nog verricht, dat de genoemde religieuze verenigingen zijn opgericht. Integendeel, het waren grondige redenen, juist en beter gezegd principiële overwegingen, welke er toe geleid hebben eigen wegen te gaan bewandelen, al was men natuurlijk bereid om met anderen op verschillend gebied samen te werken. Trouwens, dit zoeken van eigen wegen zou ook niet anders gekund hebben, want zoodra men de cardinale vragen op psychisch-hygiënisch gebied benadert of geestelijke volksgezondheid in de practijk gaat beoefenen, is neutraliteit onmogelijk en moet men voor zijn denken en handelen een of andere levens- en wereldbeschouwing tot richtsnoer nemen.

Telkens weer, zegt Waterink⁴⁾ zoo terecht, komen wij op die gebieden in aanraking met de groote vraag of wij onze beschouwingen omtrent

3) Behalve het behandelen der subsidie-aanvragen der verschillende verenigingen komen de werkzaamheden der Federatie in hoofdzaak op het volgende neer:

1. Het bevorderen van psychologisch-psychiatrische consultatiebureaux, in de eerste plaats voor kinderen met psychische moeilijkheden, daarnaast dat voor zenuw- en zielzieken.

2. De opleiding van werkkrachten voor geestelijk-hygiënisch werk.

3. Propaganda op psychisch-hygiënisch gebied.

4. Wetenschappelijk onderzoek.

5) Vgl.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Geestelijke volksgezondheid.

XI.

Geestelijke volksgezondheid en religie.

Met het schetsen van de in vorige artikelen beschreven veranderingen op wetenschappelijk en cultureel gebied meenen wij genoegzaam duidelijk te hebben gemaakt waarop de huidige belangstelling voor geestelijke volksgezondheid berust.

Tevens volgt hieruit, dat het bedrijven van psychische hygiëne geen luxe is, geen zinloze nieuwigheid, maar een beweging, waaraan heden ten dage meer dan ooit behoefte is.

In Amerika was reeds op 6 Mei 1908 in New-Haven de allereerste „Connecticut Society for Mental Hygiene“ opgericht. In 1909 kwam de oprichting van een nationale organisatie: „The National Committee for Mental Hygiene“ tot stand. Dit comité geeft sedert 1917 een kwartaalblad uit: „Mental Hygiene“ en sinds 1927 een „Mental Hygiene Bulletin“. Was in 1909 een nationaal comité opgericht, 4 Februari 1919 werd een „International Committee for Mental Hygiene“ tot stand gebracht. Ten slotte werd van 5 tot 10 Mei 1930 het reeds genoemde eerste internationale congres voor geestelijke volksgezondheid te Washington gehouden.

Lang heeft het echter geduurd alvorens de roepstem naar geestelijke volksgezondheid in ons land gehoor vond. Eerst in het voorjaar van 1923 werden de eerste voorbereidingen getroffen tot het scheppen van een organisatie, die tot taak zou hebben de problemen van psychisch-hygiënischen aard in studie te nemen. Het duurde evenwel nog tot 31 Mei 1924 alvorens de oprichting van de „Nederlandsche Vereniging ter bevordering der Geestelijke Volksgezondheid (Vereniging voor

Psychische Hygiëne)“ een feit was geworden.¹⁾ De eerste jaren na de oprichting van deze vereniging hoorde men niet veel van haar werkzaamheden, al werden wel verschillende besprekingen binnenshuis gehouden. Maar langzamerhand kwam men toch tot de overtuiging, dat het uit zedelijk en maatschappelijk oogpunt van overwegende beteekenis is ook dit terrein met kracht en energie te gaan bewerken. In het voorjaar van 1930 (5 April) slaagde de Nederlandsche Vereniging ter bevordering der geestelijke volksgezondheid er in haar eerste „werkvergadering“, die het karakter van een congres had, te houden. Deze eerste „Psychische Hygiënistentag“ is daarna door vele andere gevolgd.

Toen aldus ook in ons land aangetoond was, dat het beoefenen van psychische hygiëne nuttig en noodig was, hebben onderscheidene groepen van ons volk deze gedachten overgenomen en in practijk gebracht. Zoo ontstonden achtereenvolgens de R.-K. Charitatieve Vereniging voor Geestelijke Volksgezondheid, opgericht 10 Juni 1930, de Ned. Herv. Vereniging voor Geestelijke Volksgezondheid, opgericht 11 Mei 1933, en de Vereniging tot bevordering van de geestelijke volksgezondheid op Geref. grondslag, opgericht 22 Juni 1934. Al deze verenigingen werden, op initiatief van den Directeur-Generaal voor de Volksgezondheid, met nog enkele andere verenigingen²⁾ op 25 April 1934 in een verband verenigd: de Nati-

1) In vergelijking met Europeesche landen was dit nog niet zoo heel laat, want de eerste vereniging voor psychische hygiëne in ons werelddeel „la Ligue Belge d'hygiène mentale“ werd in 1922 te Brussel opgericht. Daarna volgden Frankrijk en Duitschland en successievelijk andere Europeesche staten.

2) De Vereniging „Centraal Israëlietisch Krankzinnigen-gesticht in Nederland“, de Alg. Nederl. Vereniging „Het Groene Kruis“, de Nat. Federatie „Het Wit-Gele Kruis“, de Ned. Vereniging ter bevordering van Consultatiebureaux voor Moeilijke Kinderen, de Centrale Vereniging ter behartiging van de Maatschappelijke Belangen van Zenuw- en Zielzieken en de Stichting voor Paedologische Instituten te Nijmegen.

onder haar werkt, voor toegepast n.

Drs. Truyen „Bij de pr gewikkelde men naar v of het moge zien, contró rechnung“ C matig kan heid dit ec

„Indien h naar de m door de c tevens e daarmede lossing v beheerse

Het is du der opgeso Zijn besch bleemstellir te gaan of misch mo hij, de m o gegeven, da in hoeverr te stellen doelnaat het oordeel mogelijke streng te s lezen we, theoretici minst bij d en theorel en bij geh lijke oplos kennen.”

Die kwe gelijkheid zeer belan die het e en het v willen ove wij belijde doen aan het gehee Wetgever ducele m schepsel

De men vrije strev wanende derne per

En even leven aan Staat in h is aan Go haar mac krachten loovige ge overheid, en zijn ei

dalgene w heerschen logie, die norm vo wel, dat d ingsen G naar Wie

Maar o wezen is van de l niet mog wordt d de geeste ginselen, scheiden dan dat laten vin

Juist o talloze onze ne onze Roc minder ten nauw deze pro ruimd, i verenigi rechtvaa

Voor e heid toel uitgangs) zeer gro derheid ethische om te hygiënisch sching e tot het c op zijn l Er is n mogelijk tegenov

5) Vgl.

ctie volgens
ijn dient te
en reglemen-
dand". Maar,
trôle niet
or leeningen
d op korten
l de contrôle
ren contrôle
deviezen
ander insti-
ging van hun
het het be-
eid, de staat,
et over den
object, maar
st buitenland
welke streeft
ou zelfs (in-
landsche om-
bsolute con-
vergaan.

trôle zal er
w.z. de kracht
bij het vast-
nis zijn. De
nd gevolgd
landen met
efonds werkt
et deviezen-
ezen of clea-
zonder meer
land, die ge-
onomie werkt,
illende wijzi-
n te brengen.
gelden geheel
dollar of aan
en. De beslis-
onds in dezen
uiten de con-
thamen staat,
or den econo-
dus van die

kwestie eener
is, en waar-
olitic in den
doel, dat de
le bestrijding
rationalisatie-
ctiek van een
akelijke voor-
de moeilijk-
oor nog ster-
is een utopie;
volzijn is het
i lichaam, dat

sgesondheid.⁵⁾
naast de Ned.
ezondheid nog
or psychische
is niet beant-
dat het uit-
de zucht naar
d het vormen
vante, partijen
rwachten zou
tot afscheiding
rek aan waar-
ke en nuttige
oor geestelijke
nog verriicht,
gingen zijn op-
ndige redenen,
overwegingen,
wegen te gaan
bereid om met
ten te werken.
tegen zou ook
oodra men de
ienische geest-
eid in de praec-
onmogelijk en
ndelen een of
ing tot richt-

zoo terecht,
raking met de
tingen omtrent
ie-aanvragen der
eizaamheden der
ter:
ychiatrische aan-
nderen met psy-
zeuww- en ziele-
r geestelijk-hygi-
bied.

incipieel karakter

onder haar toezicht werkt, een productieplan uit-
werkt, voor welks slagen een reeks maatregelen
toegepast moeten worden.

Drs Truyen voelt heel goed de moeilijkheden:

„Bij de productieregeling komen reeds zulke in-
gewikkelde en omvangrijke economische proble-
men naar voren", luidt het, „dat men zich afvraagt,
of het mogelijk is, dat de staat deze alle kan over-
zien, contrôleeren en besturen, of de „Wirtschafts-
rechnung" door de overheid ook economisch doel-
matig kan geschieden en tenslotte hoe de over-
heid dit economisch beheer kan voeren".

„Indien het inderdaad mocht gelukken de vraag
naar de mogelijkheid van de „Wirtschaftsführung"
door de overheid principieel en ook praktisch, en
tevens economisch-doelmatig op te lossen, zou
daarmede eveneens zijn gegeven de op-
lossing van de economisch doelmatige
beheersing van de techniek".

Het is dus geenszins zijn bedoeling het complex
der opgesomde maatregelen (direct) in te voeren.
Zijn beschouwingen zijn voornamelijk als pro-
bleemstelling bedoeld. Vandaar dat hij vraagt na
te gaan of de geleide economie inderdaad econo-
misch mogelijk zal zijn. Is eenmaal, zoo zegt
hij, de mogelijkheid van economisch beheer
gegeven, dan zal nader overwogen moeten worden,
in hoeverre dat beheer in verband met andere
te stellen culturele doeleinden, economisch
doelmatig kan worden gevoerd. Hij wenscht
het oordeel over die theoretische (principiële)
mogelijkheid en de praktische mogelijkheid
streng te scheiden. „Er bestaan breede kringen",
lezen we, „in het praktische bedrijfsleven onder de
theoretici op economisch gebied, en niet in het
minst bij de overheidsinstanties, die de praktische
en theoretische mogelijkheid door elkaar halen,
en hij gebreke van een thans bestaande behoer-
lijke oplossing, de principiële mogelijkheid ont-
kennen".

Die kwestie van „principiële en praktische mo-
gelijkheid eener geleide economie" is inderdaad
zeer belangrijk. Er zullen maar weinigen zijn, die
die het economisch leven aan het vrije inzicht
en het vrije streven van den individueelen mensch
willen overlaten. In onze kringen zeker niet. Want
wij belijden, dat de mensch in al zijn begeeren en
doen aan Gods wet gebonden is. En verder dat
het geheele economische leven aan dienzelfden
Wetgever onderworpen is en dat dus de indivi-
dueele mensch op dat gebied zijn roeping als
scheepsel Gods heeft te vervullen.

De mensch, die zich door zijn vrij inzicht en
vrije streven wil laten leiden is de zich autonoom
wanende mensch, de mensch, die door de mo-
derne persoonlijkheidsgedachte wordt beheerscht.

En evenmin kan de leiding van het economisch
leven aan het „vrije inzicht", den „autonomen"
Staat in handen worden gegeven. Ook de overheid
is aan Gods geboden onderworpen. Zij kan slechts
haar macht aan haar Heer ontleenen; zij regeert
krachtens Gods ordinantiën. Vandaar dat de ge-
loovige geen tegenstelling aanvaardt tusschen een
overheid, die aan Gods geboden gehoorzaam is
en zijn eigen verlangen. Zulk een tegenstelling kan

datgene wat behoort te geschieden zullen laten be-
heerschen door de grondgedachten eener socio-
logie, die de menselijke samenleving ziet als
norm voor en als doel van alle handelingen, dan
wel, dat wij gelooven, dat voor alle levensverhou-
dingen God de Souverein is, naar Wiens wil en
naar Wiens orde alle dingen zullen geschieden.

Maar ook wanneer men gelooft in het Opperv-
wezen is een gezamenlijk optrekken ter behartiging
van de belangen der geestelijke volksgezondheid
niet mogelijk. Want gelijk het leven beheerscht
wordt door beginselen, wordt ook de zaak van
de geestelijke volksgezondheid beheerscht door be-
ginselen. En onze beginselen zijn te zeer onder-
scheiden van bijv. die der Roomsche-Katholieken
dan dat men zich in één vereeniging zou kunnen
laten vinden.

Juist omdat wij, als Protestantsche Christenen,
talloze problemen nu eenmaal anders zien dan
onze neutrale, niet-Christelijke, landgenooten of
onze Roomsche-Katholieke mede-Christenen en niet
minder om het feit, dat deze andere zienswijze
ten nauwste samenhangt met de wijze, waarop
deze problemen uit den weg dienen te worden ge-
ruimd, is het bestaan van afzonderlijke religieuze
vereeningen op psychisch-hygiënisch gebied ge-
rechtvaardigd.

Voor de beweging voor geestelijke volksgezond-
heid toch — en hiermede keeren wij terug tot ons
uitgangspunt — is het godsdienstig element van
zeer groote betekenis. Alle hygiëne, maar inzon-
derheid de psychische hygiëne, grijpt terug op het
ethische leven, op zedelijk-geestelijke bereidheid
om te gehoorzamen aan de eischen door de
hygiënist gesteld, grijpt terug op zelfbeheer-
sching en onthouding, op zelftucht en bereidheid
tot het offer.⁶⁾ En het ethisch, zedelijk, leven staat
op zijn beurt in nauw contact met den godsdienst.
Er is nu eenmaal geen waarachtige zedelijkheid
mogelijk zonder religie. Immers onze verhouding
tegenover onszelf en den naaste steunt op onze

alleen daar optreden waar de mensch zijn eigen
wetgever wil zijn en waar de Staat autoritair is.
Daarom voegt de geloovige zich in een leiding van
het economische leven, die haar kracht en haar
wetten niet bij zichzelf zoekt, maar bij den Heer
van alle leven. Misschien wordt dat wel eens ver-
gelen, wanneer men het „particuliere initiatief" als
het eenige middel voor de overwinning der econo-
mische moeilijkheden aanbeveelt.

De critiek, welke de onmacht en den onwil van
het individu tot het bouwen eener geordende
samenleving ontdekt, heeft zeker recht van be-
staan. Met dezelfde kracht kan zij zich ook tegen
den modernen autoritair staan richten. Er be-
staat merkwaardige overeenkomst tusschen het
karakter van den zich autonoom wanenden mensch
en den machtsstaat. Beide organismen erkennen
geen verbanden en geen wet boven hen. Hun
hoogste doel is het eigen belang. Aan dat streven
wordt de moraal geheel ondergeschikt gemaakt.

Het beroep op de vrijheid van het particuliere
initiatief, (en die van den staat om datgene te
doen, wat hij op een bepaald oogenblik nuttig
acht) wordt dikwijls verdedigd met te wijzen op
het doel, waarop dat initiatief zich richt: de econo-
mische welvaart. Men zij met die leuze voor-
zichtig. Bij den strijd om dat doel te bereiken,
openbaren zich dikwijls groote belangen-tegen-
stellingen, die het ware karakter van het streven
onthullen.

Die belangen tegenstellingen vormen ook het
grootste gevaar voor het welslagen eener geleide
economie.

Drs Truyen schrijft dat voor de huidige moderne
maatschappij, met name voor West-Europa, de
absolute vorm van vrijheid of die van gebonden-
heid niet de de gewenste oplossing brengt. Vol-
komen juist; de sociale wetgeving heeft de „absolu-
te vrijheid" (gelukkig aanzienlijk beperkt; de
veel gesmaade crisis-politiek heeft het economisch
leven aan strenge voorschriften onderworpen; men
denke slechts aan de maatregelen op het gebied
van land- en tuinbouw, aan de contingenten en
uitvoerregelingen. De „mengvorm" van vrij-
heid en gebondenheid kent ons land reeds. Zulk
een „mengvorm" (laten we dit minder gelukkige
woord nu overnemen; minder gelukkig als uit-
drukking voor de bestaande omstandigheden; min-
der gelukkig als doelstelling) kenmerkt zich echter
door het bestaan van aanzienlijke spanningen, die
voortdurend onaangename verschuivingen in het
organisme, dat dien vorm bezit, veroorzaken.

Het artikel, dat Drs Truyen schreef, toont nu
duidelijk in welke richting die spanningen wer-
ken. Het stelsel zal pas tot rust komen wanneer
het aantal vrijheidsgraden sterk verminderd is.
Want deze geleide economie kent nog geen rust.
De gevolgen eener algeheele productieregeling,
door de overheid bestuurd, zijn niet te overzien.
Het is al eerder opgemerkt: iedere moeilijkheid
in de functionering van het systeem zal om
„krachtiger maatregelen" roepen. De regulatie van
den import wordt gevolgd door die van den ex-
port, door die van het verbruik, door die van
de kapitaalsinvesteringen, van den arbeid, en

verhouding tot God. De tweede tafel der Wet kan
zonder de eerste niet gehandhaafd worden. Laat
men de eerste tafel los, dan laat men God los en
is de weg vrij voor het loswrikken der zedelijkheid.

Het religieuze leven van den mensch werkt daar-
om in hooge mate praeventief (voorkomend), wan-
neer het er om gaat de verstoringen van de geeste-
lijke volksgezondheid tegen te gaan. De godsdienst
kan voorkomen, dat de mensch op de vlucht gaat
voor zichzelf, voor zijn gezin, voor zijn arbeid,
omdat juist de godsdienst den mensch stelt voor
allerlei verantwoordelijkheid: voor die ten op-
zichte van zichzelf, van zijn kinderen, van zijn
naaste. Menigeen, zegt Van der Spek⁶⁾ zoo juist,
kan slechts daarom geestelijk gezond blijven, om-
dat hij in de religie het middel had om allerlei
gedachten onschadelijk te maken. De religie doet
bewust onder de oogen zien en voorkomt dikwijls
de verdringing van allerlei geestelijk schadelijke
gedachten naar het onbewuste zieleleven, van
waaruit zij haar nadeeligen invloed zouden kun-
nen doen gelden in het bewuste zieleleven. De
godsdienst verhindert vaak de vlucht in allerlei
zenuw- en zieleziekten en beschut tegen al te
heftige spanningen.

De godsdienst werkt echter niet alleen voor-
komend, praeventief, maar ook genezend, curatief,
omdat zij aantoon het onlosmakelijk verband tus-
schen zonde en ziekte, omdat zij bloot legt de
diepste oorzaak van alle stoornissen (en afwijkin-
gen) op psychisch-hygiënisch gebied en den weg
aanwijst om uit dit moeras der zonde te geraken.
Dit feit is van fundamentele betekenis, want in
wezen hangt elke bedreiging, elke stoornis of af-
wijking der geestelijke volksgezondheid samen met
de omstandigheid, dat de zonde een breuk in het
leven deed komen. Wie daarom den mensch hel-
pen wil zonder voor het geweldige feit van de
zonde oog te hebben zal immer bedrogen uit-
komen en op het oogenblik, dat hij meent de
geestelijke volksgezondheid bevorderd te hebben,

zoovoorts. Alles in het belang van de opheffing
der rationalisatie-werkloosheid.

Dat zijn de groote moeilijkheden, waarvoor we
staan. Zij zijn mede een gevolg der snelle tech-
nische ontwikkeling, die verschillende gebieden van
elkaar scheurde.

„De concrete omstandigheden", luidt het, „zul-
len tenslotte, bij de vaststelling van de definitieve
gedaante der economische organisatie van de maats-
chappij, den doorslag moeten geven voor de mate
van gebondenheid".

Nee! Want wanneer de leiding dit „beginsel"
aanvaardt, is het einde de absolute vorm van ge-
bondenheid. Het kost haar weinig om die „con-
crete omstandigheden" te vinden, die zij noodig
heeft.

Den „doorslag" moet geven de eisch tot het
vormen eener samenleving, waarin gerechtigheid
heerscht.

Het behoort tot de tragiek van dit leven, dat
steeds een compromis gezocht wordt tusschen
„principiële en praktische mogelijkheid".

De eisch tot principieel onderzoek der huidige
maatschappij en het bepalen der richting, waarin
zij zich moet ontwikkelen, klemt.

A.

B. t. B.

HET BOEK VAN DE WEEK

Parafrase van den Bijbel.

Paraphrase Heilige Schrift. Paraphrase van
den brief aan de Romeinen, door C. Vonk.
— T. Wever, N. V., Franeker.

De parafrase is een oud bedrijf.

Bij de Grieken werd ze, als rhetorische
parafrase, beoefend in de rhetorenscholen,
voornamelijk met het doel, de noodige vaardig-
heid bij te brengen in het aanwenden van steeds
nieuwe woorden en zinswendingen in betrekking
tot dezelfde zaak. Ze is in dezen vorm vooral bij de
sofisten gebruikelijk geweest. Deze rhetorische
parafrase heeft veel van een woekerplant en kan
ons niet bekoren.

Doch later ontstond bij de Grieken de gram-
matische parafrase. Zij werd niet geboren
uit behoefte aan oratorische pronkerij, doch uit
den nood der practijk; en daarom reeds is ze ons
liever dan de rhetorische parafrase der sofisten.
Zoomin als nu een niet-deskundige de voortbreng-
selen der middeleeuwsche Nederlandse letter-
kunde lezen kan zonder vele verklarende noten,
kon in den tijd van het Hellenisme een goed ver-
staander van het Grieksch, dat in den omgang ge-
bruikelijk was, lezen en verstaan de dichtwerken
der Grieksche oudheid, geliefde poëzie als van
Homerus. Aldus ontstond uit de behoeften der
practijk de vakwetenschap der literatuurbeoefening,
die kwam tot het uitgeven der klassieke ge-
dichten met min of meer uitvoerige verklaringen.
De commentaar, het boek, dat een ander boek
uitlegt, exegetiseert, ontstond. Een zeer prac-

elders het kwaad met vernieuwde woede zien uit-
breken. Want niet alleen in algemeenen zin, maar
ook in zeer bijzonderen zin geldt de waarheid, dat
er verband is tusschen zonde en ziekte. Is het mis-
bruik maken van alcohol niet een zonde der on-
matigheid en het morfinisme niet een zonde
van onverantwoordelijkheidsbesef en van een
vlucht uit de werkelijkheid? Is prostitutie niet een
zonde der onkuisheid en overspel niet een zonde
van een niet beheerschen der sexueele drift? Da-
arom alleen hij, die de zonde niet voorbijziet,
maar als grond erkent van alle disharmonieën op
psychisch-hygiënisch gebied, zal, door haar in het
geloof te bestrijden, in waarheid geestelijke volks-
gezondheid kunnen beoefenen. Aldus maakt de
religie gevaarlijke, ziekteverwekkende conflicten
onschadelijk. Zij levert voor allerlei teleurstelling
door en in menschen een waardevolle vergoeding.
De religie beijvert zich voor reclasseering, zij be-
drijft barmhartigheid. De godsdienst zoekt het ver-
loren en streeft naar een geestelijk reveil. Zij
jaagt na de gemeenschap der heiligen als gemeen-
schap ook van volkomen geestelijk gezonden.

Nog eens — wat is geestelijke volksgezondheid?
Is het alleen maar het gezond-houden van de ziel
langs den weg van de bestrijding van ziekte-oor-
zaken als: erfelijke belasting, kiembeschadiging, al-
coholisme, morfinisme, prostitutie e.d.? Ja en
neen. Ja, in zoover het bestrijden van al deze
schadelijke invloeden inderdaad tot verbetering en
verhooging der psychische hygiëne voert. Neen,
in zoover men de geestelijke volksgezondheid uit-
sluitend tot dit doel zou willen bepalen. Want ge-
zond, waarachtig gezond, is niet hij, die lichame-
lijk en geestelijk in evenwicht is, hoe vitaal hij
overigens ook moge zijn, maar gezond, waarachtig
gezond, is alleen hij, die Gode dankbaar is voor de
verlossing door Christus uit zijn zonde en ellende.

D.

A. C. D.

⁷⁾ Vgl. Dr A. Hütter: Zorg voor de geestelijke gezond-
heid. Horizon, Dec. 1934, blz. 79—80.

⁵⁾ Vgl. Dr J. van der Spek; l.c., blz. 51.

⁶⁾ l.c., blz. 72.